

OECD Insights

Human Capital: How what you know shapes your life

Summary in Greek

ΟΟΣΑ Διεισδύσεις

Ανθρώπινο κεφάλαιο: Πώς η γνώση καθορίζει τη ζωή μας

Περίληψη στα ελληνικά

Κατά τις δυο τελευταίες δεκαετίες συντελέστηκαν τεράστιες αλλαγές στον κόσμο της εργασίας. Η απασχόληση στο δευτερογενή τομέα αντιπροσωπεύει ένα διαρκώς μειούμενο ποσοστό του εργατικού δυναμικού στην πλειονότητα των αναπτυγμένων χωρών, ενώ οι αποδοχές στη μεταποίηση γενικά δε συμβαδίζουν με τους άλλους τομείς. Οι «εργάτες γνώσης» - κατηγορία στην οποία ανήκει ένα μεγάλο φάσμα εργαζομένων, από το προσωπικό των κέντρων κλήσεων έως τους αρχιτέκτονες και από τους εκπαιδευτικούς έως τους οικονομικούς υπαλλήλους- αποτελούν όλο και πιο συχνά το κλειδί για την οικονομική επιτυχία στις αναπτυγμένες χώρες.

Η ικανότητα των ατόμων και των χωρών να επωφεληθούν από την αναδυόμενη οικονομία της γνώσης εξαρτάται κυρίως από το ανθρώπινο κεφάλαιο και συγκεκριμένα την εκπαίδευση, τις δεξιότητες, τα talέντα και τις ικανότητες του. Κατά συνέπεια, το ενδιαφέρον των κυβερνήσεων επικεντρώνεται συνεχώς στην ανύψωση του επιπέδου του ανθρώπινου κεφαλαίου. Ένας από τους πιο σημαντικούς τρόπους επίτευξης τούτου είναι η εκπαίδευση και η κατάρτιση, οι οποίες θεωρούνται σήμερα όλο και πιο σημαντικοί παράγοντες ενίσχυσης της οικονομικής ανάπτυξης.

Όμως, η επίσημη τυπική εκπαίδευση, που συνήθως διαρκεί από την ηλικία των 4 ή 5 ετών έως τα τέλη της εφηβικής ή τις αρχές της ενηλικίωσης, διαμορφώνει μόνο εν μέρει το ανθρώπινο κεφάλαιο. Από πολλές απόψεις είναι χρησιμότερο να μην εξετάζουμε τη διαμόρφωση του ανθρώπινου κεφαλαίου από την πλευρά της *εκπαίδευσης*, αλλά από την πλευρά της *μάθησης*, της διαδικασίας που συνεχίζεται δια βίου.

Όσον αφορά την οικονομία και την απασχόληση αυτή η δυνατότητα της δια βίου μάθησης αποκτά συνεχώς μεγαλύτερη βαρύτητα. Οι παλιές θέσεις εργασίας «μεταναστεύουν» σε μέρη όπου η εργασία είναι φτηνότερη, ενώ οι ταχέως μεταβαλλόμενες τεχνολογίες δημιουργούν θέσεις εργασίας που πριν από λίγο καιρό ήταν σπάνιες ή αλλάζουν άρδην τις γνώσεις που πρέπει να έχουν οι εργαζόμενοι για να κάνουν τη δουλειά τους. Σήμερα, κατά συνέπεια, τα άτομα πρέπει να αναπτύσσουν τις δεξιότητες και τις ικανότητές τους καθ'όλη τη διάρκεια του επαγγελματικού τους βίου.

Η περίληψη αυτή διεξέρχεται την έννοια του ανθρώπινου κεφαλαίου, την αυξανόμενη σημασία του για την οικονομική ανάπτυξη και τους τρόπους με τους οποίους οι κυβερνήσεις και οι κοινωνίες μπορούν να το αναπτύξουν στη νηπιακή ηλικία, κατά την τυπική εκπαίδευση και τον ενήλικο βίο.

Τι είναι το ανθρώπινο κεφάλαιο;

Η ιδέα του ανθρώπινου κεφαλαίου μπορεί να αναχθεί τουλάχιστον στο 18^ο αιώνα στο έργο του Σκωτσέζου οικονομολόγου Άνταμ Σμιθ, όμως η ανάδειξή της ως σημαντικής οικονομικής έννοιας έλαβε χώρα στα τέλη της δεκαετίας του '50 και του '60. Εκείνη την εποχή, οικονομολόγοι όπως ο Τέοντορ Σουλτζ άρχισαν να χρησιμοποιούν τη μεταφορά «κεφάλαιο» - καθιερωμένη από παλιά έννοια της οικονομικής επιστήμης - για να ερμηνεύσουν το ρόλο της εκπαίδευσης και της εξειδικευμένης γνώσης στην προαγωγή της ευημερίας και της οικονομικής ανάπτυξης.

Υποστήριξαν ότι οι άνθρωποι επενδύουν στην εκπαίδευση και την κατάρτισή τους για να συγκεντρώσουν ένα απόθεμα δεξιοτήτων και ικανοτήτων (ένα κεφάλαιο) που μπορεί να αποφέρει μακροπρόθεσμες αποδόσεις. Η εν λόγω επένδυση μπορεί επίσης να ωφελήσει τις εθνικές οικονομίες και να βοηθήσει στην ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης.

Έτσι συνήθως το ανθρώπινο κεφάλαιο ορίζεται γενικά ότι περιλαμβάνει ένα μείγμα από εγγενή χαρίσματα και ικανότητες των ατόμων, καθώς και τις δεξιότητες και τις γνώσεις που αποκτούν μέσω της εκπαίδευσης και της κατάρτισης (στο σύνολο αυτό συμπεριλαμβάνεται μερικές φορές και η υγεία). Αξίζει ενδεχομένως να σημειωθεί ότι ο επιχειρηματικός κόσμος, που έσπευσε να υιοθετήσει με ενθουσιασμό την εν λόγω έννοια, τείνει να την ορίζει πιο στενά κυρίως ως τις ικανότητες και τα ταλέντα του εργατικού δυναμικού που σχετίζονται άμεσα με την επιτυχία μιας επιχείρησης ή ενός συγκεκριμένου τομέα.

Αποδίδει οφέλη;

Το ανθρώπινο κεφάλαιο συνδέεται συχνά με ένα ευρύ φάσμα ωφελειών, οικονομικών και μη. Πράγματι, μερικά από τα σημαντικότερα οφέλη ενδεχομένως να μην είναι οικονομικά όπως, για παράδειγμα, η βελτίωση της υγείας, η μεγαλύτερη διάρκεια ζωής και περισσότερες πιθανότητες συμμετοχής στα κοινά.

Σε οικονομικό επίπεδο, τα οφέλη από το ανθρώπινο κεφάλαιο κατανοούνται σε σχέση με την ευημερία του ατόμου και την εθνική οικονομία. Σε επίπεδο ατόμου, οι αποδοχές τείνουν να αυξάνονται αισθητά, καθώς αυξάνεται το εκπαιδευτικό επίπεδο των ανθρώπων. Σε μερικές χώρες του ΟΟΣΑ, όπως στη Δανία και τη Νέα Ζηλανδία, οι αποδοχές των πανεπιστημιακών αποφοίτων είναι περίπου ένα τέταρτο υψηλότερες από αυτές των αποφοίτων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Σε άλλες, η ανισότητα αυτή είναι ακόμη πιο εμφανής και ανέρχεται έως και στο 120%. Ωστόσο, η παραγωγή ενδεχομένως να αυξηθεί κατά 3-6% με την πάροδο του χρόνου για κάθε επιπρόσθετο έτος εκπαίδευσης των ατόμων.

Γιατί αποκτά μεγαλύτερη σημασία;

Τα τελευταία χρόνια συγκεντρώθηκαν πολλοί παράγοντες που εφιστούν την προσοχή στον οικονομικό ρόλο του ανθρώπινου κεφαλαίου. Ένας από τους σημαντικότερους είναι η άνοδος της λεγόμενης οικονομίας της γνώσης, η οποία βασίζεται λιγότερο στην παραγωγή αντικειμένων και περισσότερο στην παραγωγή και τη διαχείριση δεδομένων και πληροφοριών. Η τάση αυτή γίνεται σαφής με την ανάπτυξη εταιρειών όπως η «Google» και με τη βαθμιαία μεταβολή του είδους της εργασίας στην οποία απασχολούνται τα άτομα. Για παράδειγμα, το 1995 μόλις πάνω από το 28% των εργαζομένων στις χώρες του ΟΟΣΑ απασχολούταν στη βιομηχανία και περισσότερο από το 63% στον τομέα των υπηρεσιών· 10 χρόνια αργότερα το ποσοστό μόλις που άγγιζε το 25% στο βιομηχανικό τομέα, ενώ ξεπερνούσε το 69% στις υπηρεσίες.

Η παγκοσμιοποίηση, επίσης, αλλάζει τον τρόπο και το είδος εργασίας των ανθρώπων. Σήμερα οι εταιρείες βασίζονται σε μακριές αλυσίδες παραγωγών και υπεργολάβων που είναι διάσπαρτες ανά τον κόσμο και που βασίζονται σε προηγμένες τεχνολογίες επικοινωνιών για το συντονισμό τους. Εξίσου, η διάθεση φτηνότερης εργασίας στις αναπτυσσόμενες χώρες οδηγεί στην απομάκρυνση ορισμένων θέσεων εργασίας του δευτερογενούς τομέα - ακόμη και του τριτογενούς όπως, για παράδειγμα, στον προγραμματισμό λογισμικού - από τις αναπτυγμένες οικονομίες.

Ένας τελευταίος παράγοντας είναι η γήρανση των κοινωνιών. Λόγω των δημογραφικών εξελίξεων η μέση ηλικία σε πολλές αναπτυγμένες χώρες αυξάνεται με αποτέλεσμα στο μέλλον να υπάρχουν περισσότεροι συνταξιούχοι που θα βασίζονται σε όλο και λιγότερους ενεργούς εργαζόμενους. Κατά συνέπεια, πολλές χώρες προσπαθούν να πείσουν τα άτομα να παραμείνουν για περισσότερο χρονικό διάστημα στο εργατικό δυναμικό. Για να το κάνουν θα πρέπει πιθανόν να αναβαθμίσουν τις δεξιότητες και τις γνώσεις τους.

Γιατί είναι σημαντική η νηπιακή ηλικία;

Το θέμα της φροντίδας και της εκπαίδευσης των πολύ μικρών παιδιών προσελκύει όλο και μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Εν μέρει τούτο οφείλεται στο καθαρά πρακτικό ζήτημα ανεύρεσης τρόπων φροντίδας των παιδιών σε μια εποχή όπου περισσότερες γυναίκες εργάζονται. Τα ποσοστά ποικίλλουν, αλλά σε μερικές χώρες σημειώθηκε πολύ απότομη άνοδος κατά τα τελευταία χρόνια. Για παράδειγμα, το 1994 στην Ισπανία σχεδόν λιγότερο από το ένα τρίτο των γυναικών εργαζόταν· 10 χρόνια αργότερα το ποσοστό είχε ανέλθει σχεδόν στο ήμισυ.

Μέχρι ενός σημείου η αύξηση αυτή οφείλεται στην επιθυμία των ίδιων των γυναικών να παραμείνουν στο εργατικό δυναμικό αφού γίνουν μητέρες. Όμως μερικές χώρες, ιδίως ο αγγλόφωνος κόσμος, ενθαρρύνουν ενεργά τους γονείς να συνεχίσουν να εργάζονται. Εν μέρει τούτο αποδίδεται στο γεγονός ότι τα παιδιά οικογενειών στις οποίες είτε ο ένας είτε και οι δυο γονείς δεν εργάζονται έχουν περισσότερες πιθανότητες να ζουν στη φτώχεια. Η έλλειψη πόρων μπορεί να περιορίσει σοβαρά την εκπαιδευτική και την κοινωνική ανάπτυξη ενός παιδιού, δημιουργώντας προβλήματα που μπορούν να διαρκέσουν έως και στον ενήλικο βίο.

Έτσι, καθώς περισσότερες γυναίκες εργάζονται, η ζήτηση υπηρεσιών παιδικής φροντίδας αυξάνεται. Σε πολλές χώρες του ΟΟΣΑ η φροντίδα αυτή παρέχεται από τον ιδιωτικό τομέα υπό την περιορισμένη εποπτεία της πολιτείας. Η ποιότητα αυτής της φροντίδας και η συμβολή της στη νηπιακή ανάπτυξη προκαλεί ανησυχία, ιδιαίτερα όταν αντιπαραβάλλεται με τα πιο αναπτυγμένα συστήματα νηπιακής φροντίδας και εκπαίδευσης των Σκανδιναβικών, για παράδειγμα, χωρών.

Η παιδική φροντίδα που παρέχεται στις εν λόγω χώρες χαρακτηρίζεται από την ολιστική προσέγγιση προς το παιδί ενσωματώνοντας τη φροντίδα στην εκπαίδευση και μεριμνώντας για την ομαλή μετάβαση του παιδιού στο πρωτοβάθμιο σχολείο. Αντίθετα, κάποια άλλα συστήματα παιδικής φροντίδας τείνουν να εστιάζονται είτε μόνο στη φροντίδα είτε, σε μερικές περιπτώσεις, στην εκπαίδευση. Στην τελευταία περίπτωση, οι παιδικοί σταθμοί ενδεχομένως να θεωρούν ότι ο ρόλος τους είναι να προετοιμάσουν το παιδί για το σχολείο αντί - όπως στη σκανδιναβική προσέγγιση- για τη ζωή. Παρόμοια συστήματα ενδέχεται να μην είναι προσαρμοσμένα στην παιδική εκμάθηση μέσω του παιχνιδιού.

Η υψηλής ποιότητας παιδική φροντίδα και εκπαίδευση ωφελεί όλα τα παιδιά, αλλά πιθανόν να είναι ιδιαίτερα σημαντική για τα παιδιά φτωχότερων οικογενειών ή για τα παιδιά μεταναστών. Πράγματι, το εύρος των εν δυνάμει ωφελειών οδήγησε πολλούς εκπαιδευτικούς οικονομολόγους να υποστηρίξουν ότι οι κυβερνήσεις δεν επενδύουν επαρκώς στον τομέα αυτόν.

Πώς ανταποκρίνεται η εκπαίδευση;

Τα χρόνια της επίσημης τυπικής εκπαίδευσης είναι καίριας σημασίας για τη διαμόρφωση του ανθρώπινου κεφαλαίου, καθώς και για τη διασφάλιση ότι οι νέοι αναπτύσσουν τις δεξιότητες και τις γνώσεις που θα τους επιτρέψουν στο μέλλον να κερδίσουν τα προς το ζην. Δυστυχώς, σε πολλές χώρες του ΟΟΣΑ ένας στους πέντε περίπου νέους δεν ολοκληρώνει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, γεγονός που περιορίζει σοβαρότατα τις προοπτικές απασχόλησης και τις δυναμικές αποδοχές. Πράγματι, καθώς οι λογικά ασφαλείς και καλοπληρωμένες θέσεις εργασίας στο δευτερογενή τομέα μειώνονται στην πλειονότητα των αναπτυγμένων χωρών, η κατάσταση των νέων αυτών επιδεινώνεται συνεχώς. Οι νέοι που εγκατέλειψαν νωρίς το σχολείο θεωρούνται «αποτυχόντες» στο εκπαιδευτικό σύστημα, αλλά ίσως να είναι πιο ακριβές να πούμε ότι το εκπαιδευτικό σύστημα είναι αυτό που απέτυχε.

Τι χρειάζεται για να γίνει η εκπαίδευση πιο αποτελεσματική; Η προσοχή στρέφεται συνεχώς στην ποιότητα της διδασκαλίας ως παράγοντα της εκπαίδευσης, δεδομένης ιδιαίτερα της υψηλής διεθνούς επίδοσης μαθητών από χώρες όπως η Φινλανδία, όπου οι διδάσκοντες εκπαιδεύονται σε μεγάλο βαθμό και διαθέτουν σημαντική αυτονομία στην τάξη. Η αυτονομία είναι επίσης ένα θέμα για τα σχολεία. Σύμφωνα με μερικά στοιχεία από το πρόγραμμα εξέτασης PISA του ΟΟΣΑ, τα σχολεία που έχουν μεγαλύτερη ελευθερία στην κατανομή των πόρων και το διορισμό του διδακτικού προσωπικού σημειώνουν καλύτερα αποτελέσματα.

Όσον αφορά τα εκπαιδευτικά συστήματα θα μπορούσαν να γίνουν περισσότερα σε πολλές χώρες, προκειμένου οι νέοι να έχουν περισσότερες ευκαιρίες να ακολουθήσουν επαγγελματική, αντί για καθαρά ακαδημαϊκή, εκπαίδευση τόσο στη δευτεροβάθμια όσο και στην τριτοβάθμια βαθμίδα. Η επαγγελματική εκπαίδευση - η οποία παρέχει στους μαθητές δεξιότητες που απαιτούνται σε συγκεκριμένο τομέα - λαμβάνει συνήθως λιγότερους πόρους σε πολλές αναπτυγμένες χώρες στο πλαίσιο του αγώνα ταχύτητας για την αναβάθμιση των ακαδημαϊκών προτύπων και την υλοποίηση υψηλού επιπέδου έρευνας στην τριτοβάθμια βαθμίδα.

Η πανεπιστημιακή εκπαίδευση υψηλής ποιότητας, φυσικά, δύναται να αποφέρει τεράστια οφέλη στις εθνικές οικονομίες επιταχύνοντας τη δημιουργία και τη χρήση καινοτόμων τεχνολογιών και είναι πιθανό να συμβάλλει σημαντικά στο εθνικό απόθεμα ανθρώπινου κεφαλαίου. Ο Αντρέας Σλάιχερ του ΟΟΣΑ υποστηρίζει ότι πολλές ευρωπαϊκές χώρες υστερούν σε αυτόν τον τομέα. Μεγάλες οικονομίες όπως η Γαλλία και η Γερμανία υπερκερώνται από άλλες χώρες, όπως η Σκανδιναβία και η Κορέα, όσον αφορά τον αριθμό των πανεπιστημιακών αποφοίτων, γεγονός που αποτελεί ένδειξη ότι «δεν κατατάσσονται πλέον μεταξύ των παγκόσμιων ηγετών στην ανάπτυξη γνώσης και δεξιοτήτων».

Είναι πιθανό οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις να αντιδράσουν αναζητώντας καλύτερους τρόπους κατανομής των πόρων που διατίθενται στην εκπαίδευση και που αποτελούν μόνιμη πηγή διαμάχης παγκοσμίως. Κατά μέσο όρο, οι κυβερνήσεις του ΟΟΣΑ δαπανούν περίπου 5% του ΑΕΠ στην εκπαίδευση, εκ του οποίου το διπλάσιο ποσοστό διοχετεύεται στην τριτοβάθμια σε σχέση με την πρωτοβάθμια βαθμίδα. Όμως επειδή οι αποδοχές των πανεπιστημιακών αποφοίτων ενδέχεται να είναι πολύ υψηλότερες από αυτές των άλλων ατόμων, καταβλήθηκαν κάποιες προσπάθειες σε πολλές χώρες για τη συμμετοχή των εν λόγω φοιτητών στο κόστος της εκπαίδευσής τους.

Παρόμοιες προσπάθειες έχουν νόημα από την πλευρά της κοινωνικής ισότητας. Γενικά οι νέοι που προέρχονται από φτωχότερες ομάδες πληθυσμού υποεκπροσωπούνται σε μεγάλο βαθμό στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Είναι πιθανώς άδικο να απαιτείται από λιγότερο εύπορους γονείς να πληρώνουν φόρους για τη χρηματοδότηση των πανεπιστημίων, εάν τα παιδιά τους δεν φοιτήσουν ποτέ σε αυτά. Από την άλλη πλευρά, η καθιέρωση διδάκτρων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση μπορεί να δημιουργήσει ακόμα περισσότερα εμπόδια στην είσοδο φοιτητών που προέρχονται από φτωχότερο οικονομικό υπόβαθρο, εκτός εάν ληφθούν επαρκή μέτρα μέσω, για παράδειγμα, επιχορηγήσεων, χορηγιών ή άλλων γενναιόδωρων φοιτητικών δανείων.

Ποιος είναι ο ρόλος της κατάρτισης;

Η γήρανση των πληθυσμών στην πλειονότητα των αναπτυγμένων χωρών ασκεί πίεση στους ανθρώπους να συνταξιοδοτηθούν αργότερα. Κατά συνέπεια, θα πρέπει να βελτιώνουν συνεχώς τις δεξιότητες και την εκπαίδευσή τους, ούτως ώστε να μπορέσουν να αντεπεξέρθουν στις γρήγορες μεταβολές που συντελούνται στο χώρο της εργασίας. Όμως αυτό δεν αφορά μόνο τα άτομα που πλησιάζουν στο τέλος της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας. Οι εργαζόμενοι όλων των ηλικιών πρέπει να αναβαθμίζουν συνεχώς τις δεξιότητές τους, οι οποίες με τη σειρά τους μπορούν να βελτιώσουν τις μελλοντικές τους αποδοχές και να διευκολύνουν την εξεύρεση εργασίας σε περίπτωση που χάσουν τη θέση τους.

Δυστυχώς, η κατάρτιση των ενηλίκων δεν είναι διαδεδομένη ομοιόμορφα σε όλο το εργατικό δυναμικό. Οι νεότεροι εργαζόμενοι που έχουν πιστοποιημένα προσόντα υψηλότερου επιπέδου ενδεχομένως να επιμορφωθούν από τους εργοδότες τους. Στην ουσία, αυτοί που χρειάζονται περισσότερο την κατάρτιση - οι ηλικιωμένοι εργαζόμενοι και τα άτομα με περιορισμένη μόρφωση - είναι αυτοί που έχουν τις λιγότερες πιθανότητες να επιμορφωθούν. Υπάρχουν επίσης διαφορές μεταξύ των φύλων - στις περισσότερες χώρες του ΟΟΣΑ οι άνδρες που παρακολουθούν προγράμματα κατάρτισης είναι περισσότεροι από τις γυναίκες - και μεταξύ των χωρών. Για παράδειγμα, στη Δανία οι εργαζόμενοι παρακολουθούν σχεδόν 1.000 ώρες άτυπης κατάρτισης που σχετίζεται με την εργασία τους κατά την επαγγελματική τους σταδιοδρομία· στην Ιταλία είναι λιγότερες από 100.

Η πολιτεία σε πολλές χώρες επενέβη για να βοηθήσει τους εργαζόμενους που δεν καταρτίζονται. Μερικές χώρες επέβαλαν εισφορά κατάρτισης στους εργοδότες, που μπορεί να ξοδευτεί με διαφορετικούς τρόπους όπως, για παράδειγμα, για τη δημιουργία κεντρικών ταμείων κατάρτισης. Υπάρχει επίσης ενδιαφέρον όσον αφορά την ιδέα της συγχρηματοδότησης της κατάρτισης από την πολιτεία, τους εργοδότες και τους υπαλλήλους με στόχο να διασφαλιστεί ότι όλοι έχουν συμφέρον από την επιτυχία των προγραμμάτων κατάρτισης. Στον Καναδά, για παράδειγμα, δοκιμάζεται ένα ειδικό σύστημα λογαριασμών καταθέσεων ταμειτηρίου για τη χρηματοδότηση της εκπαίδευσης των ενηλίκων, που καταβάλλει στους χαμηλόμισθους εργαζόμενους έως \$3 για κάθε δολάριο που αποταμιεύουν οι ίδιοι.

Εντούτοις, ακόμα και με το σωστό μείγμα χρηματοδότησης, η παρακίνηση των ενηλίκων παραμένει μείζον θέμα. Σε πολλές περιπτώσεις η πίεση που ασκείται από την εργασία και την οικογένεια κάνει τους ενήλικες να αισθάνονται ότι δεν έχουν χρόνο για περαιτέρω σπουδές. Το εμπόδιο αυτό μπορεί να αρθεί, τουλάχιστον εν μέρει, εάν δοθεί η δυνατότητα στους ενήλικες να αποκτήσουν πιστοποιημένα προσόντα σε μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα και με το ρυθμό που τους ταιριάζει. Στην Κορέα το «Credit Bank System» (σύστημα κατοχύρωσης διδακτικών μονάδων) λειτουργεί από το 1998 και στα πρώτα πέντε χρόνια επέτρεψε σε 25.000 ανθρώπους να συγκεντρώσουν τις απαραίτητες μονάδες για την απόκτηση ενός επίσημου τίτλου εκπαίδευσης.

Ποιες είναι οι μελλοντικές προκλήσεις;

Η μαζική εκπαίδευση εξαπλώθηκε εντυπωσιακά κατά τον 20^ο αιώνα παρέχοντας πρόσβαση στη σχολική εκπαίδευση σε περισσότερους ανθρώπους. Στις αναπτυγμένες χώρες σήμερα η υποχρεωτική εκπαίδευση προσεγγίζει εν τέλει τα φυσικά της όρια ως προς το χρονικό διάστημα το οποίο οι νέοι είναι διατεθειμένοι να δαπανήσουν φοιτώντας στο σχολείο. Έτσι, στο μέλλον η αύξηση της προσφοράς ανθρώπινου κεφαλαίου θα βασίζεται λιγότερο στην επέκταση της ποσότητας της εκπαίδευσης και περισσότερο στη βελτίωση της ποιότητας της μάθησης. Ως εκ τούτου, οι κοινωνίες θα πρέπει να βοηθήσουν όσους περισσότερους ανθρώπους γίνεται, ούτως ώστε να αναπτύσσουν δια βίου όλο το φάσμα των ταλέντων και ικανοτήτων τους.

© OECD 2007

Η περίληψη αυτή δεν αποτελεί επίσημη μετάφραση του ΟΟΣΑ.

Η αναπαραγωγή της περίληψης αυτής επιτρέπεται υπό την προϋπόθεση ότι παρατίθεται το δικαίωμα αποκλειστικής εκμετάλλευσης του ΟΟΣΑ, καθώς και ο τίτλος της πρωτότυπης έκδοσης.

Οι Πολύγλωσσες Περιλήψεις είναι μεταφρασμένα αποσπάσματα των δημοσιευμάτων του ΟΟΣΑ που εκδόθηκαν αρχικά στην αγγλική και τη γαλλική γλώσσα.

**Διατίθενται δωρεάν στο Ηλεκτρονικό Βιβλιοπωλείο του ΟΟΣΑ
www.oecd.org/bookshop/**

Για περισσότερες πληροφορίες επικοινωνήστε με το Τμήμα Δικαιωμάτων και Μεταφράσεων της Διεύθυνσης Δημοσίων Υποθέσεων και Επικοινωνιών του ΟΟΣΑ.

rights@oecd.org

Fax: +33 (0)1 45 24 13 91

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal
75116 Paris
France

Επισκεφτείτε τον ηλεκτρονικό μας κόμβο www.oecd.org/rights/

